

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. I. An Deus sit finis ultimus creaturæ rationalis, & in omnis actu morali intendatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ

D. THOMÆ AQUINATIS

De Ultimo Fine hominis, seu Beatitudine.

Enitis quæstionibus de Angelis, S. Doctor in prima adhuc parte quædam examinat de fato, de cælestibus corporibus, de animabus separatis, de generatione hominis. At quia horum aliqua pertractantur à Philosophis, alia à Sacra Scripturæ interpretibus, alia aliis occasionibus examinantur, ista omittimus, & ad secundam Angelicæ Summæ partem pergitur: quæ, cum iterum in duas partes divisa sit, prior *Prima Secundæ*, posterior *Secunda Secundæ* appellatur: modò autem de iis agemus, quæ in *Prima Secundæ* exponuntur.

DISPUTATIO UNICA.

De Beatitudine.

2. **A**git in *Prima Secundæ* Angelicus de beatitudine hominis, tanquam fine: inde de actibus humanis, tanquam mediis, ad hunc finem consequendum ordinatis: ex quo, ut observat Suarez in *Proæmio tr. 1. in 1. 2.* elucet pulcherrima methodus doctrinæ Angelici; cum enim scientia practica speculativam supponat, itémque cognitio DEI, prout ad creaturas refertur, etiam supponat notitiam ejusdem, prout in se est, merito quæstiones speculativæ, de DEO, ejusque essentia, prima parte præmissæ sunt, ut postea practice possit exponi, quomodo creatura ad DEUM suum (ad cujus possessionem est condita) pertingere queat: quæque ab illo per creationem exivit, per actus morales, seu humanos ad eundem possit redire. Hoc au-

tem brevi tractatu nos de beatitudine in primis objectiva, tum formali agemus: sequenti verò multo longiore tractatu de actibus humanis disputabimus.

QUÆSTIO I.

De Beatitudine Objectiva.

ARTICULUS I.

An DEUS sit finis ultimus creature rationalis, & in omni actu morali intendatur.

3. **F**inis ex Aristotele 2. phys. tex. 29. Est id, cujus gratia: subintellige: aliquid sit, vel appetitur, vel amatur, neque enim necesse est, semper aliquid fieri propter finem; si enim DEUS nihil creasset, adeoque nihil factum esset propter DEUM, tamen ipse fuisset finis ultimus sui ipsius. Ubi tamen notandum, DEUM non esse causam finalem sui ipsius; causa enim, strictè dicta apud Latinos, debet præstare aliquem influxum, qualis respectu DEI dari non potest: est tamen sibi ipsi DEUS ratio formalis simpliciter ultima agendi. Respectu aliorum autem finis, saltem laxissimè, est, cujus gratia aliquid fit, seu adhibentur media ad illum obtinendum; qui enim ista, quantum necesse est, non adhibent, non consentunt, finem efficaciter velle.

4. Dividitur autem finis in *finem cui*, *finem qui*, & *finem quo*. Primus, seu finis cui est illud subiectum, cui appetitur bonum: finis qui, seu ut etiam vocatur, finis cujus gratia, aut obiectivus, est bonum, quod appetitur: finis quo seu, ut

ut etiam vocatur finis formalis, est actus, quo obtinetur, vel possidetur finis qui, e. g. dum Petrus intendit DEUM, tanquam suam beatitudinem, per visionem beatificam possidendum: finis cui est Petrus: finis qui est DEUS: finis quo est visio beatifica. Hi tamen fines non debent inter se realiter esse distincti. Sic, dum DEUS se ipsum amat per amorem necessarium, ipsemet est finis cui, qui, & quo. Rursus, quando finis qui est objectum non efficiendum, sed tantum intentionaliter possidendum, intelligendum, vel amandum, tunc finis qui, & quo, quamvis realiter sint distincti, tamen moraliter censentur esse unus finis, & per modum unius intendi. Sic simul appetimus DEUM, ejusque visionem, vel etiam amorem, tanquam nostram beatitudinem; quia, ut observat Suarez in 1. 2. tr. 1. disp. 4. sec. 1. n. 5. unus finis sine altero beatificare non potest.

5. Dividitur rursus finis qui in ultimum, & non ultimum. Prior, seu ultimus, est, propter quem appetuntur alia, ipse autem appetitur propter se, & non propter ullum aliud. Posterior, seu non ultimus, est, propter quem appetuntur alia, & ipse etiam appetitur propter aliud. Sic e. g. se habent scientiæ, propter quas appetuntur libri, & magistri: ipsæ autem appetuntur propter honores, vel divitias. Equidem hic lis est inter Auctores, an finis non ultimus sit verè finis: Aristoteles enim 1. ethic. c. 7. ait, illud esse finem absolute perfectum, quod semper per se, nunquam ob aliud, expetendum est: & S. Thomas 1. p. q. 5. a. 6. in corp. vocat medium id, ad quod non ultimo terminatur totus motus, sed tantum pars ejus. Quæstio hæc multum habet de nomine, nec operæ pretium videtur, eam multis discutere: tantum dico, eos, qui negant, finem non ultimum esse verè finem, debere negare, bonum utile esse finem: item, cum Scripturæ sæpe dicant, DEUM intendisse, vel fecisse aliquid propter aliud à se distinctum, debere eos respondere, ibi non assignari finem DEI (cum ipse solus possit esse finis suus ultimus) sed tantum rationem formalem.

6. Dividitur iterum finis ultimus, in ultimum positivè, & ultimum negativè. Prior, seu positivè ultimus (qui etiam dicitur simpliciter ultimus, & universalis) est ille, qui non est ordinabilis ulterius, solum ex sua natura, & prudenter: quicquid sit de perversa intentione creaturæ: & hic est solus DEUS, qui est bonum excellentissimum, & præ omnibus æstimabile, ad quem alia omnia ordinari debent. Posterior, sive negativè ultimus, est, qui hic, & nunc, ita intenditur, ut ulterius non ordinetur, licet ex natura sua prudenter ulterius ordinari posset: & talis finis sæpe sunt creaturæ, dum eas homines, tanquam finem operationum suarum, intendunt, nec ulterius ad DEUM, ejusque gloriam ordinant, licet deberent, & possent.

7. Dico 1. DEUS est finis per se positivè ultimus sui ipsius, & creaturæ rationalis. ita Catholicos omnes. Prob. 1. pars. DEUS nunquam in alio, quam in se, ultimo sistit: omnia enim, etiam se ipsum, amat propter se, & omnia ultimo ordinat ad se: ergo. Prob. 2. pars. DEUS est prima causa, & origo omnium rerum: ergo etiam ultimus finis, ex illo Apocal. 1. v. 8.

Ego sum alpha, & omega, principium & finis. 2. Creatura rationalis non potest in ullo alio bono ita sistere, ut non possit rationabiliter illud ulterius ad DEUM referre, & sapissimè etiam debeat: minus potest DEUM rationabiliter referre ad aliud, tanquam finem ultimum; hoc enim esset, aliud DEO præferre, quod semper est illicitum: ergo nihil aliud potest esse finis illius positivè ultimus.

8. Dico 2. Creatura rationalis in actibus suis moralibus non semper formaliter, aut virtualiter intendit finem positivè ultimum. ita communius Theologi contra aliquos Thomistas, quos sequitur Gonetius tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. Prob. Creatura sæpe mortaliter peccat: ergo non intendit finem ultimum, sed hunc fugit, & ab eo recedit: imò, quamvis tantum venialiter peccet creatura, tamen per illum actum non accedit ad DEUM, qui est finis positivè ultimus. Confir. 1. Sæpe hic, & nunc, amando ferimur in aliquod bonum particulare delectabile, quin cogitemus de fine positivè ultimo: ergo sæpe quiescimus in fine negativè ultimo. antec. patet experientiâ; quoties enim amamus aliquam recreationem, quin eam referamus ad DEUM? conseq. est clara; nihil enim volitum, quin præcognitum. Confir. 2. Non potest ullo modo probari, quod intentio finis ultimi (quam omitto prius habitam) semper adhuc in effectu aliquo, seu virtualiter, perseveret, aut influat in quemcunque actum moralem: ergo id gratis dicitur. Hoc tamen admitto, quod creatura rationalis dici possit, habitualiter aliquo modo intendere finem ultimum positivè talem, intelligendo per hunc beatitudinem in communi; quia hujus appetitus videtur in omnibus necessariò dari, & ad amorem rerum particularium quasi præsupponi: neque unquam retractari, adeoque habitualiter semper perseverare.

9. Respondent hic aliqui adversarii, nos quidem probare, quod homo non semper intendat finem verè positivè ultimum, scilicet DEUM, non autem probare, quod non intendat finem ultimum ut sic, seu felicitatem suam finalem, quamvis erret in ea agnoscenda. Sed contra est. Quicumque extra DEUM aliquid appetit, non appetit verum finem ultimum, aut veram beatitudinem. 2. Creatura sæpe neque felicitatem ultimam ut sic appetit; quia de hac non cogitat, ut constat experientiâ: imò Christianus, qui scit, felicitatem ultimam esse DEUM, & tamen peccat, non potest intendere felicitatem ultimam; alias statueret verè finem ultimum in creatura, judicando, eam esse ultimum finem, quod foret hæreticum.

10. Si dicas, actum voluntatis non necessariò prærequirere judicium, non sufficienter effugis difficultatem; nam saltem prærequiritur apprehensio: atqui apprehendere rem distinctam à DEO, tanquam ultimum finem (si voluntaria talis apprehensio sit, qualis esset in Christiano sciente, solum DEUM posse esse ultimum finem) iterum esset grave peccatum contra fidem: at utique non semper Christianus, dum peccat, etiam contra fidem delinquit. Quare non est admittendum, quod Gonetius tom. 3. tr. 1. disp. 1. a. 7. n. 170. docet, creaturam in omni actu morali semper intendere finem ultimum, non tantum

tum universaliter, seu ut sic acceptum, quem ipse vocat formalem: sed etiam particulariter acceptum, quem vocat materialem; quia hac ratione peccans semper positivè apprehenderet aliquid distinctum à DEO, tanquam ultimum finem.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

11. **O**B. 1. contr. 1. conclus. Creatura est finita, & finitè tantum perfectibilis: ergo non potest habere pro fine DEUM infinitum. Resp. 1. retorq. arg. ergo neque potest habere causam productivam infinitam, adeoque mundus non est creatus à DEO. In forma neg. conseq. Non est contra rationem finiti, referri ad infinitum: imò, cum istud sit bonum supremum, meritò referuntur ad ipsum alia omnia. Quòd autem infinitum conferat finito beatitudinem, est maxime conveniens; quia bonum infinitum decet, esse communicativum sui: cum insuper creatura rationalis subiaceat infinitis miseriis, hæc optime tolli possunt à bono infinito. Ex hoc tamen non sequitur, quòd etiam creaturarum irrationalium (eoquòd hæc quoque subiaceant infinitis miseriis) DEUS debeat esse finis, ita, ut ejus possessione beatæ sint; cum enim DEUM possidere nequeant, non possunt à suis miseriis ea possessione liberari: sed debent alia ratione liberari, nempe à DEO ut producente varia eorum naturæ conformia. Unde DEUS irrationalium finis quidem est, quatenus etiam ista ordinantur ultimò ad ipsum, sed non illa ratione, quæ est finis creaturæ rationalis, cui sua possessione beatitudinem confert.

12. Ob. 2. Si DEUS est finis creaturæ rationalis, eam beatificans, ista rationabiliter amaret DEUM, ut sibi bonum: sed hoc est falsum: ergo. prob. mi. amare aliquid, ut bonum sibi, est, habere se pro fine cui illius boni, & præferre se illi: sed hoc non fit rationabiliter respectu DEI: ergo. Resp. Huic objectioni respondit satis Alexander VIII. damnando hanc propositionem 13. inter 31. ab eo proscriptas: *Quisquis etiam eterne mercedis intuitu DEO famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.* In forma conc. ma. neg. min. ad prob. dist. 1. p. ma. amare aliquid, ut sibi bonum, est, habere se pro fine cui utilitatis, & indigentia. conc. pro fine cui excellentia neg. primam partem: ma. & simpliciter neg. secundam: atque distincta sic minore, neg. conseq.

13. Non est absurdum, se habere, vel agnoscere, pro fine utilitatis, & indigentia, seu pro eo, quod à DEO, ente perfectissimo, potest recipere plura bona, quibus maxime indiget: neque hoc est, DEO se præferre; cum hoc ipsum sit, DEUM, utpote largitorem omnis boni, & nullius indigum, plus æstimare: hoc solum autem facit actus spei, seu amor concupiscentia erga DEUM, contra quem hoc argumentum pugnat. Quòd autem hic actus non amet DEUM, præscindendo ab utilitate, ab eo in nos re-

dundante, sive non amet illum, ut bonum sibi ipsi, sed ut bonum nobis, nihil est inhonesti; quia non tenemur semper ad actum charitatis: sed tantum est negativa imperfectio, quæ reperitur in actibus omnium virtutum, excepta charitate, quæ virtus propterea alias omnes excedit.

14. Dices. S. Thomas 1. 2. q. 26. a. 4. in corp. ait: *Quod autem amatur amore concupiscentia, non simpliciter, sed secundum se amatur, sed amatur alteri*: atqui est inhonestum, DEUM non amare simpliciter: ergo non potest honestè amari amore concupiscentia, seu, ut nobis bonum. Confirm. S. Doctor *ibidem* ait: *Quod autem est bonum alterius, est bonum secundum quid*: ergo juxta nos DEUS esset bonum tantum secundum quid, quod est absurdum. Resp. neg. min. in sensu S. Thomæ; nam, non amare simpliciter, aliud eo loco non est, quam non amare amore amicitia: quod patet ex verbis statim adjectis: *sed amatur alteri*: non est autem absurdum, quòd DEUS non per omnem actum ametur amore amicitia.

15. Neque etiam est absurdum, quòd homo amans DEUM, ut sibi bonum, amet seipsum amore benevolentia; quia per hoc non præfert positivè se DEO, sed tantum se respicit ut finem indigentia. Ulterius, etiam si hic actus non præferat positivè DEUM homini (non quidem in ratione æstimationis; quia utique actus etiam spei, DEUM nullius indigum, & potentem omnes beare, plus æstimat, quam se: sed in ratione amoris, & in hoc sensu, quòd non positivè magis appetat bonum DEI, quam hominis) nihil est absonum; cum non debeamus DEUM in hoc sensu per omnem actum nobis præferre: modò nos negativè habeamus, & neque nostrum bonum positivè præferamus bono Divino, ita, ut vellemus bonum nostrum, etiam si DEUS deberet carere bono suo, seu honore. Ad confir. dist. conseq. DEUS esset tantum bonum secundum quid, hoc est, mixtum malitiæ, & quidem prævalente, ut sit simpliciter malum, neg. conseq. esset bonum secundum quid, hoc est, hic, & nunc, non amatum propter se, sed propter alium, qui alius amatur propter se: sive, esset bonum amatum propter relationem ad aliud, cui bonum est, conc. conseq. Aliud ibi S. Doctor, nec intelligit, nec potest intelligere; nam 2. 2. q. 17. a. 1. in corp. admittit, & alibi supponit, actum spei, qui habet totam hanc tendentiam, esse actum virtutis, & bonum.

16. Ob. 3. contra 2. conclus. S. August. 10. confess. c. 21. asserit, quòd, si quis ex duobus quærat, utrum velit militare, possit contingere, ut unus velit, alter nolit: at, si quis quærat, an beati esse velint, uterque statim responsurus sit, se velle: ergo semper intenditur ultima beatitudo. Resp. neg. conseq. ex hoc enim tantum probatur, quòd per aliquas actiones beatitudinem intendamus, non autem, quòd per omnes, maxime, si de ea non cogitemus. Sic, si quæras ex Christiano, an velit salvus esse, certe respondebit affirmativè: si videas, eundem peccare graviter, & quæras, an velit salvus esse, etiam respondebit, se velle: at non potest dicere, se velle salvum fieri per peccatum, nisi velit errare in fide. Alius textus ex S. August. 1. 2. confess. c. 6. Cui male est citatus apud Gonetum.